

Underlag till förskolerapport 2023 för Skarpnäcks stadsdelsnämnd

Innehållsförteckning

Stadsdelsnämndernas underlag till Stockholms stads Förskolerapport 2023	3
Tillgång till förskola och tidigare förberedelser för fortsatt utbildning inklusive insatser för barns behov av språkutveckling	3
Fortsätt inventera icke inskrivna barn samt följ upp informationsinsatser och uppsökande verksamhet	3
Utveckla uppföljningen av det språkutvecklande arbetet	4
Utveckla samverkan med socialtjänsten och andra myndigheter	5
Personalens utbildningsnivå, arbetssituation och förutsättningar för uppdraget	5
Följa upp och utvärdera insatserna för att förbättra personalens kunskaper i svenska	5
Utveckla organiseringen för undervisning så att den är förskollärlärd i samtliga barngrupper	6
Förbättra arbetssituationen genom att fortsätta stärka arbetslagets kultur och förutsättningar för uppdraget	6
Övriga utvecklingsområden i stadsdelsnämndernas systematiska kvalitetsarbete	6

Stadsdelsnämndernas underlag till Stockholms stads Förskolerapport 2023

Tillgång till förskola och tidigare förberedelser för fortsatt utbildning inklusive insatser för barns behov av språkutveckling

**Fortsätt inventera icke inskrivna barn samt följ upp informationsinsatser
och uppsökande verksamhet**

Förvaltningen har fortsatt prioritera och utveckla uppsökande verksamhet inom stadsdelsområdet så som introduktionsförskola och öppen förskola. Förvaltningen har sett behov av ytterligare en öppen förskola inom stadsdelsområdet. Utöver öppna förskolan Fyren i Kärrtorp finns sedan våren 2023 även en öppen förskola på Skarpnäcksfältet, Vindsnurrån. Verksamheten är integrerad som en del av introduktionsförskolan i syfte att skapa goda synergieffekter för att nå nya familjer. Verksamheten har varit välbesökt och fler familjer har därmed getts möjlighet till ytterligare en öppen mötesplats inom stadsdelsområdet. För flera föräldrar som besöker introduktionsförskolan är förskolevägledningen ett viktigt inslag. Föräldrarna har bland annat fått hjälp med praktiska moment som att ställa sitt barn i kö till förskola. Föräldrar uppger också att de fått ökad förståelse kring hur utbildningen och undervisningen i förskolan fungerar.

Introduktionsförskolan arbetar uppsökande för att marknadsföra verksamheten och nå familjer inom målgruppen. Verksamheten kan se att arbetet leder till att öka kunskapen hos föräldrar om vad förskola innebär. Det finns dock utmaningar att följa upp om det är introduktionsförskolan som är orsak till att specifika familjer slutligen ansöker om plats i förskola.

Förvaltningen har inventerat vilka barn mellan 2-5 år inom stadsdelsområdet som har rätt till förskola men inte är inskrivna. Inom förvaltningen har en arbetsgrupp bildats som består av kö- och placeringshandläggare, förskollärare vid introduktionsförskolan samt verksamhetscontroller vid avdelningen förskola och fritid. Inventeringen av icke inskrivna barn har skett av förvaltningens kö- och placeringshandläggare i barn- och elevregistret. Efter att barnen identifierats har förvaltningen skickat ett vykort till aktuella barns vårdnadshavare med information om rätten till förskola. Förvaltningen har sedan följt upp utskicket med ett telefonsamtal samt SMS till mottagarna. Syftet med det uppföljande samtalet har varit att skapa en relation till familjen och erbjuda stöd om hur man ansöker plats i förskola.

Förvaltningen ser att det är utmanande att få kontakt med vårdnadshavarna via telefon för att informera om rätten till förskola. Arbetsgruppen utvärderar löpande genomförda insatser för att få fler barn att skrivas in i förskolan.

Under året har även samverkan med socialtjänsten samt samhällsvägledning skett i syfte att öka deltagande i förskolan. Ett utbildningsmaterial för handläggare inom socialtjänsten och som möter familjer har tagits fram samt en information om förskolans syfte.

Förskolans medarbetare har en systematik kring att följa upp barn som är inskrivna i verksamheten men som inte deltar regelbundet. Förskolans personal meddelar rektor eller biträdande rektor om inskrivna barn inte deltar regelbundet, och vårdnadshavarna kontaktas

enligt fastslagna rutiner. Verksamheten kan se att oregelbundet deltagande i huvudsak beror på ansträngda familjesituationer samt att det är barn som har en infektionskänslighet. Verksamheten har löpande kontakt och samtalar med familjerna för att motivera att barnen ska delta i utbildningen.

Utveckla uppföljningen av det språkutvecklande arbetet

I det stadsdelsövergripande gemensamma nämndmålet för förskolans verksamhetsområde är ett av de förväntade resultaten att *barnen i förskolan utvecklar sina språk*. Det finns också ett antal gemensamma aktiviteter i verksamhetsplanen som är kopplat till det språkutvecklande arbetet. Exempelvis att alla barn varje dag ska få ta del av litteratur och högläsning samt att kursledare i flerspråkighetsutbildning utbildas. Förvaltningen planerar uppstart av flerspråkighetsutbildningar för förskolornas pedagoger under våren 2024. Förskolornas rektorer rapporterar vid tertiälvärdningar och i verksamhetsberättelse det pågående arbetet och vad det ger barnen. Avdelningschef tillika Skolchef och verksamhetscontroller genomför också verksamhetsbesök och kvalitetsdialoger inom förskolorna för att följa upp arbetet.

Förvaltningen kan se att barnen genom undervisningen getts förutsättningar att öka sitt ordförråd, sin språkliga medvetenhet samt förmågan att kommunicera. Flerspråkighet hos barn uppmuntras och stöds som en resurs i språkinläringen. Förskolorna har fortsatt arbeta för att främja barns utveckling av en kulturell identitet och användning av det egna språket. Förvaltningen kan se att förskolorna fortsatt utveckla och fördjupa det språkutvecklande arbetet tillsammans med barnen.

Förvaltningen analys är att förskolan behöver fortsätta fördjupa och utveckla uppföljning och dokumentation av barns individuella språkutveckling och förändrade kunskaper. Förvaltningen har identifierat pedagogisk dokumentation som en utvecklingsåtgärd. Med hjälp av pedagogisk dokumentation följer förskolornas pedagoger barnens utveckling och lärande. Förvaltningen har i samarbete med Reggio Emilia institutet startat upp och genomfört en utbildningsinsats inom pedagogisk dokumentation för samtliga förskollärare. En liknande utbildningsinsats har startats upp för samtliga barnskötare och slutförs under året. Utbildningsinsatsen syftar till att ge en fördjupning i pedagogisk dokumentation för att möjliggöra utveckling av det pedagogiska arbetet och ett projektinriktat arbetssätt. Effekter som verksamheten hittills kan se är att pedagogerna fått ett gemensamt språk och en möjlighet till fördjupning av vad pedagogisk dokumentation är.

Grundskolan och förskolan samverkar inom stadsdelsområdet för att stödja barnens utveckling och lärande. Förvaltningen har en väl utvecklad organisation för samverkan kring övergången från förskola till skola. Genom stadsdelsövergripande möten, samt enskilda på skolområdes nivå, sker ett kunskapsutbyte kring verksamheternas arbetssätt kring det språkutvecklande arbetet. Bland annat har skolan visat exempel på hur de arbetar språkutvecklande utifrån Hitta språket. Goda rutiner vid övergångar bidrar till barns trygghet och möjliggör ett förebyggande arbete för att utforma en god mottagande lärmiljö. Insikten i varandras arbete ger ökade möjligheter att förbereda övergången till skolan.

Den återkoppling som getts är att grundskolan i många fall kan se vilka förskolor som arbetar aktivt med språkutveckling inom verksamheten och att det skiljer sig inom stadsdelsområdet. Förskolornas rektorer ser att återkopplingen från grundskolan kan utvecklas.

När vårdnadshavare ansöker om plats i förskola via stadens hemsida framgår att oavsett om

barnet talar något av de nationella minoritetsspråken finska, meänkieli eller samiska i hemmet eller inte, så finns särskilda rättigheter. När vårdnadshavare ansöker om plats kan de ange detta språk som modersmål. Förvaltningen har fortsatt att utveckla kommunikationen med vårdnadshavare om särskilda rättigheter och språkutveckling i nationella minoritetsspråk. Bland annat ges en tydligare information vid barnens inskolning, och i samband med sammanställande av språkdomäner, kring de särskilda rättigheterna. Pedagogerna strävar efter att tillämpa ett interkulturellt förhållningssätt i arbetet tillsammans med barnen. Verksamheten arbetar med olika språk, fast det kanske inte finns ett barn i gruppen som talar språket för närvarande. Bland annat används en inläsningstjänst där barnen får del av litteratur på olika språk. Barnen får även ta del av teaterföreställningar där minoritetsspråken uppmärksammas. En av nämndens förskolor har en finskspråkig avdelning med plats för 19 barn. Vissa förskolor har också pedagoger som undervisar barnen på finska.

Utveckla samverkan med socialtjänsten och andra myndigheter

Vid förekomst av oro kring barn i förskolan har medarbetarna kontakt med socialtjänstens mottagningsenhet. Förvaltningen samverkar också med socialtjänsten inom ramen för BUS (barn i behov av särskilt stöd). Inom samverkan ingår även Region Stockholm. Introduktionsförskolan samverkar med bland annat BVC, BMM och Malina mottagningen, som är en psykologmottagning som tar emot familjer med barn 0–5 år som behöver stöd av psykolog. Verksamheten samverkar också med SPSM (Specialpedagogiska skolmyndigheten) vid behov.

Under året har förskolan tagit fram ett utbildningsmaterial i samverkan med socialtjänsten. Samtlig personal inom förskolan får under året ta del av utbildningsinsatsen som syftar till att upptäcka fler barn som riskerar att fara illa.

Förvaltningen ser att samverkan mellan socialtjänst och förskola kan utvecklas ytterligare. Det förskolorna kan se är att det är hög omsättning av personal bland handläggarna inom socialtjänsten vilket kan påverka samarbetet.

Förskolans personal omfattas av anmälningsskyldigheten enligt 14 kap. 1 § socialtjänstlagen. Det betyder att personal genast ska anmäla till socialtjänsten om man misstänker eller får kännedom om att ett barn far illa. Det är sedan socialtjänsten som ska utreda situationen och bedöma om barnet behöver skydd eller stöd. Verksamheten säkerställer att förskolans personal har den kompetens som krävs, bland annat genom de så kallade barnombud som finns inom verksamheten. Inom förskolans stödteam finns också en familjehandlare som är stöd till verksamheten vid anmälan om oro. Familjehandlaren kan stötta medarbetare efter orosanmälan gjorts kring bemötande av familjer och barn.

Personalens utbildningsnivå, arbetssituation och förutsättningar för uppdraget

Följa upp och utvärdera insatserna för att förbättra personalens kunskaper i svenska

Förvaltningen har påbörjat en utbildningsinsats i yrkessvenska för pedagoger som genomförs i samverkan med Farsta stadsdelsförvaltning under hösten. Insatsen genomförs på initiativ

från Skolverket och vänder sig till personal inom förskola. Förvaltningen har beviljats medel från kompetensutvecklingssatsningen för genomförandet av utbildningen. Det är totalt sex pedagoger från nämndens förskolor som deltar i utbildningen samt lika många handledare. Analys och uppföljning kommer att ske efter det att utbildningen genomförts.

Inom verksamheten finns hög andel av pedagoger som har svenska som modersmål. Det finns ett flertal olika pedagogiska nätverk inom förskolan där kollegialt lärande ständigt sker.

I dagsläget bedömer inte förvaltningen att det finns ytterligare behov av stöd eller insatser för den aktuella gruppen.

Utveckla organiseringen för undervisning så att den är förskollärladd i samtliga barngrupper

Vid mättillfället per den 15 oktober fanns sju avdelningar som tillfälligt saknade legitimerade förskollärare. Det finns ett antal förskollärare som exempelvis är föräldralediga eller sjukskrivna. Det är utmanande att rekrytera förskollärare till tidsbegränsade vakanta tjänster. I väntan på att medarbetarna åter är i arbete samarbetar förskolorna inom enheten för att säkerställa undervisning ledd av legitimerad förskollärare.

Inom en av nämndens förskoleenheter har det tidigare funnits ett mönster avseende förskolor som mer frekvent har vakanta förskollärartjänster. Personalomsättningen är dock för närvarande mer stabil. Förvaltningen har för närvarande 33 procent legitimerade förskollärare i genomsnitt. Förvaltningen säkerställer undervisning ledd av förskollärare genom att anställa minst en legitimerad förskollärare per avdelning. Befintliga förskollärare ansvarar för undervisningen under exempelvis rekrytering.

Förbättra arbetssituationen genom att fortsätta stärka arbetslagets kultur och förutsättningar för uppdraget

Två av förskolans fyra resultatenheter har rekryterat fasta vikarier till verksamheten. Verksamheten kan se att arbetssättet bidragit till ökad kontinuitet avseende personal som även bidrar till ökad trygghet för barn och vårdnadshavare.

Förvaltningens analys är att relationerna behöver finnas för att man ska uppfatta att man trivs på sin arbetsplats. I förvaltningens övergripande handlingsplan har ett av målen varit att alla chefer inom förskolan upplever att de har möjlighet att utöva ett närvarande ledarskap. I utvecklingen av en ny arbetsplatskultur har förskollärarna bland annat fått en mer arbetsledande roll gentemot barnskötarna. Rektor behöver fortsätta att uppmärksamma förskolans gemensamma arbetsplatskultur med särskilt fokus på arbetslagets gemensamma ansvar och arbete. Verksamheten ser att det är fortsatt angeläget att fortsätta arbeta med tydliggörande av roller och ansvar för att ha goda möjligheter till att utöva ett närvarande ledarskap.

Övriga utvecklingsområden i stadsdelsnämndernas systematiska kvalitetsarbete

Förvaltningen har identifierat utvecklingsområde synliggörande av det enskilda barnets utveckling och lärande. Med hjälp av pedagogisk dokumentation följer förskolans pedagoger

barnens utveckling och lärande. Med stöd av dokumentation kan analys och utvärdering av utbildningens kvalitet i förhållande till läroplanen genomföras. Förvaltningen har i samarbete med Reggio Emilia institutet startat upp en utbildningsinsats inom pedagogisk dokumentation för samtliga förskollärare och barnskötare. Utbildningsinsatsen syftar till att ge en fördjupning i pedagogisk dokumentation för att möjliggöra utveckling av det pedagogiska arbetet och ett projektinriktat arbetssätt.

För att skapa bästa möjliga förutsättningar för att barnen ska kunna utvecklas rikt och mångsidigt ska förskolan samarbeta på ett nära och förtroendefullt sätt med hemmen. Förvaltningen har identifierat att *samverkan med hemmen* kan utvecklas inom nämndens förskolor.

Språk, lärande och identitetsutveckling hänger nära samman. Barnen ska erbjudas en stimulerande miljö där de får förutsättningar att utveckla sitt språk genom att lyssna till högläsning och samtala om litteratur och andra texter. Förvaltningen fortsätter att utveckla det språkutvecklande arbetet där exempelvis alla barn varje dag får ta del av högläsning.

Förvaltningen stödjer förskolornas systematiska kvalitetsarbete utifrån läroplanens mål genom att samverka med rektorerna vid exempelvis framtagande av mål och aktiviteter i verksamhetsplan. Uppföljningar sker bland annat genom verksamhetsbesök och kvalitetsdialoger.